

Adolf Rude: Methodik des gesamten Volksschulunterrichts.

Unter besonderer Berücksichtigung der neueren Bestrebungen. I. Band. Methodik des Gesinnungs- und des Sprachunterrichts. 397. S. II. Band. Methodik des naturkundlich-mathematischen und des technischen Unterrichts. 581. S. VIII. verbesserte Auflage. 1910 u. 1911. Osterwieck (Harz) und Leipzig. Verlag von A. W. Zieckfeldt.

Egy ember munkája ez a hatalmas két kötet, amely a «Der Bücherschatz des Lehrers» c. vállalatnak VIII. és IX. köteteként jelent meg Beetz (Gotha) és Rude (Nakel) szerkesztésében. Maga Rude írta mindkét kötetet és hogy jól megírta, azt már a nyolcadik kiadás bizonyítja. Nem nézhetjük ugyan ezt a mi pädagogiai irodalmunk viszonyainak szemüvegén keresztül, mert Németországban nemcsak a tanférfiak érdeklődnek a modern pädagogia eredményei iránt, hanem a nagyközönség jó része is. Nálunk ez nincs meg, még a nagyközönséget ízig-vérig érdeklő, kiváló munkát sem igen olvassák sokszor az arra hivatottak sem, pedig életpályájuk erre köteleznék őket. A methodikától meg épenséggel félnék az olvasók. Rude munkájától azonban nincs mit félni, mert nem száraz adatokat sorol fel a szerző, hanem rövid, világos útmutatást ad, segítségül hívja a legnagyobb tekintélyeket, ha nagyobb bizonyító erőre van szüksége.

Felöleli az egész népiskolai tanítás anyagát, megjelöli azt az utat, amelyen a vallásoktatásnak haladnia kell, ha egységes akar maradni. Felsorolja a tárgyakat, a melyeket a vallásitanítónak okvetlenül bele kell illesztenie a tanítás keretébe. De a pusztá szó nem elég, fel kell ölelni a kiválóbb személyek, események jellemzését, ezeket felolvasztatjuk, képekkel illusztráljuk. Soha nem szabad elmulasztanunk, hogy amikor csak lehet, mindig énekeljünk a gyermekekkel, mert ez egyike a legtisztultabb vallási érzéseknek.

A történelem tanítását Rude a mondákon kezdi, amint azt a helyes történelmi érzék megköveteli. Csakhogy nem szabad a gyermekek fejét történelmi számadatokkal, az események pusztá felsorolásával megtönni, hanem a fősúlyt a művelődésre kell fektetnünk. Rude nem engedi el a politikai hatások kifejtését sem, ami talán nem célszerű, mert a politikai viszonyok mérlegelése nem való a népiskolába, ahol a helyes igazságérzet még nem fejlődik ki a maga egészében. Az pedig, hogy a tanító kimutassa, mint győzedelmeskedik (Németországban) a porosz állameszme ész és vér segítségével, és hogy mennyire felette áll Poroszország egyéb államoknak Európában, a külföldről nézve kissé furcsának tetszik. A tanításnak lényeges kelléke, hogy az igazságra támaszkodjék, még pedig az objektív igazság alapján álljon, mert máskülönben álmodozókat nevel. Nagyon szépen fejtegeti Rude, hogy mikor kell a tanítónak az objektív és mikor a szubjektív igaz-

ság álláspontjára helyezkednie, de önmaga nem tartja be ezeket a szabályokat. Ezen a ponton kívül, amit mond, majdnem mind aláírhatjuk kifogás nélkül. Különösen áll ez arra, amit a történelmi szemléltetésről, a hazaszeretet felkeltéséről mond.

Az első kötet harmadik részében a német nyelv tanításának módszertanát fejtegeti. Nehéz a nemek, a többesszámok megtanulása, azután a helyesírás elsajátítása. Nemcsak mi panaszkodunk, ugyanazok a bajok megvannak a német iskolákban is. Rude azt szeretné, hogy a természetben szemléltetve tanítsanak az egyes fogalmakra a gyermekeket. Ebben a tekintetben Scharrelmannra hivatkozik, aki könyveiben nagyon sok példát mutatott erre vonatkozólag. Ha nem találjuk a természetben a szemléltetendő tárgyat, akkor a festő-ecsethez, a rajzoló-ónhoz nyúlunk, hogy azzal állítsuk elő tőlünk telhetőleg az ismertetendő tárgy képét. Ezt a tervét is az összes népiskolákra kidolgozta, az egy- és kétnyelvűekre is, alsó- és felsőfokon egyaránt. Amiket pedig a helyes és jó olvasás kellékeiről, szabályairól, mikéntjéről mond, nálunk is sokan megszívlelhetnék.

A második kötetben a földrajz, természetrajz, természettan, számtan, mértan, írás, rajzolás, ének és testgyakorlás tanításának módszertanát kapjuk. A földrajzi oktatás feladatainak megjelölése után a földrajzi ismeretek fejlődését mutatja be Rude az ó-, közép- és újkorban. Nem az a cél, hogy az egész földkerekséget megismerjék a népiskolai tanulók, hanem elsősorban a hazát, azután a Föld fontosabb részeit. A «haza» fogalma szűkebb és tágabb. A szűkebb haza az a falu vagy város, ahol lakunk, a tágabb pedig az ország, amelynek polgárai vagyunk. A honismertetésnek kétféle módja van, földrajzi és történelmi. Az első térben ismerteti hazánkat, a második pedig időben. A földrajzi oktatás magába foglalja az ország növényeit és állatait is, de mindezeket csak röviden szabad érintenünk a tárgyalás folyamán. Az ország történelmi ismertetése a történelemtanítás keretébe tartozik.

Ritter Károlynak, a történelmi-geografiai irány megalapítójának méltatása után ismerteti Rude a leíróföldrajz, majd a kulturgeografia módszereit. Okvetlenül szükségesnek tartja a rajzot a földrajz tanításánál még a népiskolában is, ami ugyan nem lehet művészi a tanulóknál, de annál inkább a tanító részéről. Tudjuk azt, hogy nálunk csak újabb időben kezdik a növendékeknek rajzolva tanítani a földrajzi és természettudományi tárgyakat. De, hogy a tanítás sikeresebb legyen, a tanítóképzőkben, az egyetemeken meg kellene tanítani a tanítóit, tanári pályákra készülőköt rajzolni. Csakhogy ez ma még nincs meg, éppen azért nem róhatjuk fel a legtöbb esetben az illetőknek sem, ha rajzbeli képességeik nem kifogástalanok.

A természettudományok módszereinek ismertetésénél hasonlóan

ügyel minden fontosabb mozzanatra. Oktatásmódján a biológiai alaptól indul ki, leírja, mint tehetünk megfigyeléseket az iskolateremben, az iskolakertben, a szabad természetben. Kifojtja a természetrajzi gyűjtemények jelentőségét, beszél a képek felhasználási módjáról, de még jobban az alkalomadtán táblára vetett ügyes rajzokról.

A természetrajzi oktatás keretébe illeszti be az egészségktan elemeit. Nagyon helyes módszer ez, mivel önálló iskolaorvost nagyon kevés falusi iskola tarthat, azért legalább a mindennapi élet egészségtanának alapelemeit tárja fel nekik a tanító. Természetesen azt csak akkor lehet tenni, ha a tanítóképzőkben alapos egészségügyi oktatást nyertek a tanítójelöltek. Sok téves ismeretet csak így szüntethetünk meg a nép között. Ezekhez csatlakozik a fizikai tünetnyenyek ismertetése, mert köztük is sok olyan van, amelyekkel majdnem mindennap találkozunk és mégsem ismerik őket.

Mindenütt azt vesszük észre, hogy Rude ügyesen válogatta ki mindazt, amire a mindennapi életben szükségünk van. Nem keres hozzájuk bonyolult módszereket, hanem a legegyszerűbb, legvilágosabbat választja. Tapasztaljuk ezt nemcsak a földrajz és természetrajz módszereinek ismertetésében, hanem a következő fejezetekben is, ahol a számtan mértan, írás, rajz, ének és testgyakorlás módszereit taglalja. A munkák egész tömegét sorolja fel minden fejezet után, amelyek mind az illető tárgykörre vonatkoznak. Válogathatnak köztük a tanfériak, kiki a saját szükséglete szerint. Nemcsak ajánlatos, hanem szinte szükségseu az ilyen módszertani munkák olvasása, mert új gondolatok, új tervek, beosztások tárulnak az olvasó elé, amelyeknek tanító és tanítvány egyaránt hasznát láthatja csak.

Dr. Horváth Károly.

*

R. Schulze: Aus der Werkstatt der experimentellen Psychologie und Pädagogik. Leipzig, 1909.

Azoknak, akik nem elégesznek meg a kísérleti lélektan és pædagogia újabb eredményeinek egyszerű tudomásul vételével, hanem maguk is szeretnének egyik-másik probléma mélyébe tekinteni, vagy akik a pusztá megfigyelésnél biztosabb eljárással óhajtanak növendékeik lelki világába tekinteni, de nincs alkalmuk a szükséges eszközökkel és módszerekkel megfelelő laboratóriumban megismerkedni, azoknak jó szolgálatot tesznek e könyvnek illusztrációkkal megvilágított útmutatásai. Haszonnal forgathatják azok is, akik a középiskolai lélektani tanításban kívánnak helyet juttatni a sokáig már nem nélkülözhető kísérletezésnek. A mű mintegy száz készüléknek a leírását és használati utasítását s vagy kétszer annyi kísérlet ismertetését tartalmazza.